

anders nog iets?

zonder inclusie
geen diversiteit

De **werkconferentie anders nog iets?** gaat invulling geven aan de inclusie van regenboog-ouderen.

1 november 2023

13.30 uur inloop 13.00 uur

Gasfabriek Zutphenseweg 6B 7418 AJ Deventer

een inclusieve
organisatie maakt
diversiteit mogelijk

Anders nog iets?

De werkconferentie **Anders nog iets?** wordt gesponsord door de Provincie Overijssel

De uitdaging

Tijdens de conferentie concreet invulling geven aan het bevorderen van de inclusie van Regenboog-senioren.

De aanleiding

De werkconferentie kiest als doelgroep de regenboog-senioren. Daar zijn belangrijke redenen voor.

Deze groep heeft in hun jonge leven vaak moeten vechten voor erkenning en acceptatie en ervaart helaas nog steeds weerstand.

Uit onderzoek van, onder andere, het SCP en Movisie komen de volgende kenmerken naar boven:

- Een derde van de Regenboog-senioren (55-plus) is tegen niemand open over zijn of haar seksuele oriëntatie. De 55-plus vrouwen zitten vaker in de kast dan de mannen.
- Een derde van de 55-plussers die lesbisch, homo of bi zijn, heeft ooit aan zelfmoord gedacht. Onder de hetero 55-plussers is dit 22%. Zelfmoordpogingen worden meer dan twee keer zo vaak gerapporteerd bij Regenboog-senioren in vergelijking met hetero-ouderen.
- Senioren die lesbisch, homo of bi zijn, lopen grotere kans op eenzaamheid dan hun heteroseksuele leeftijdsgenoten.
- Regenboog-senioren die deelnamen aan een SCP-onderzoek en negatieve reacties ontvingen op hun seksuele oriëntatie, blijken meer risico te lopen op eenzaamheid en psychische problemen. Ook hebben deze senioren een negatievere kijk op hun levenssituatie ten opzichte van twintig jaar geleden en zijn minder positief over (mantel-) zorg in de toekomst.
- Regenboog-senioren zijn ruim twee keer zo vaak arbeidsongeschikt als hetero-senioren
- Meer dan de helft van de Regenboog-senioren ervaart dat verzorgend en verplegend personeel te weinig informatie heeft over gewoonten en behoeften van hen. Men vindt het belangrijk dat aan verzorgend en verplegend personeel informatie over homo- en biseksualiteit en transgenders wordt verstrekt. Ook

wil zo'n 45% graag een LHBTIQ+ vertrouwenspersoon in een verpleeg- of verzorgingshuis.

- 13% verwacht dat zorgverleners nu niet goed omgaan met het feit dat zij lesbisch, homo of bi zijn.
- 40% ervaart vooroordelen en discriminatie door burens en zorgverleners;
- Een aanzienlijk deel vreest voor somberheid, eenzaamheid en psychische problemen.

Zie verder de toelichting op pagina 7: Een inclusieve organisatie maakt diversiteit mogelijk

Concrete resultaten

Tijdens de werkconferentie zal in thematische werkgroepen, bestaande uit **vragers** (Regenboog-senioren en/of hun vertegenwoordigers) en **aanbieders** (dienstverlenende partijen zoals woon-, zorg- en gemeentelijke instellingen, notariaat; verenigingen, hulpverleners etc.) worden gezocht naar heldere en uitvoerbare aanbevelingen om inclusie te bevorderen.

Het doel is om de aanbevelingen aan het eind van de conferentie te laten adopteren door een of meerdere deelnemende partijen die de aanbevelingen gaan vertalen in acties.

De initiatiefnemer van de conferentie, het COC, zal de voortgang en de resultaten monitoren.

De Provincie Overijssel, die werkconferentie sponsort, heeft als voorwaarde gesteld dat de uitkomsten van de conferentie en de resultaten van de werkgroepen worden gedeeld met de provincie. Mogelijk kunnen deze worden toegepast in andere delen van de provincie

Deelnemers

Vragers

Vertegenwoordigers van de LHBTIQ+gemeenschap

Regenboog-senioren

Aanbieders

Aventus

Bibliotheek Deventer

Carinova

Deventer Ziekenhuis

Deventer Sportploeg

Dimence

Etty Hillesum centrum

Gemeente Deventer

Go Ahead Eagles

Humanitas

Ludgerus

Provincie Overijssel

Voor-elkaar-Teams

RIBW Overijssel

Salland Verzekeringen

Saxion

Zorgkantoor

en andere

De werkconferentie sluit aan op de beleidsvoornemens van de Gemeente Deventer:

In september 2023 heeft de gemeente Deventer een meerjaren-beleidskader diversiteit en inclusie gepresenteerd:

De speerpunten zijn

- Meer zichtbaarheid
- Meer educatie, voorlichting en bewustwording
- Betere toegankelijkheid in de Arbeidsmarkt
- Tegengaan van discriminatie
- Verbeteren van sociale en fysieke veiligheid

Het is de bedoeling van de **gemeente** om daar samen met **partnerorganisaties** vorm aan te gaan geven zoals:

- LHBTIQ+gemeenschap
- Culturele gemeenschappen
- Deventer zonder drempels
- Meldpunt discriminatie
- Gemeentelijke organisatie
- Gemeente als werkgever

De uitkomsten van de werkconferentie **Anders nog iets?** zullen aanzetten geven voor de concrete invulling van de beleidsvoornemens van de gemeente voor wat betreft de inclusie van de Regenboog-senioren.

Toelichting bij de beschrijving van de werkconferentie **Anders nog iets?**

Een inclusieve organisatie maakt diversiteit mogelijk

Diversiteit en inclusiviteit

de situatie van de LHBT-gemeenschap in Nederland

Diversiteit gaat over de uiteenlopende eigenschappen en kenmerken die mensen uniek maken.

Inclusie gaat over het gedrag en de sociale normen die ervoor zorgen dat mensen zich gerespecteerd voelen en ervaren dat ze deel uitmaken van een groter/ gezamenlijk geheel.

Een inclusieve organisatie maakt diversiteit mogelijk

Situatie LHBT in Nederland (2018-2022, o.m. *SCP en Movisie*) en Europa (*LHBT-survey I en II, 2012-2019*)

In Nederland is 6% LHBT, 8% mannen; 5,6% vrouwen

De SCP LHBT monitor 2022 van het SCP laat zien dat de Nederlandse bevolking over het algemeen positief over homo- en biseksualiteit denkt.

Slechts 2% is het oneens met de stelling dat homoseksuele mannen en lesbische vrouwen hun leven moeten kunnen leiden zoals zij willen. Tegelijkertijd geeft 19% van de Nederlandse bevolking aan seks tussen twee mannen walgelijk te vinden; als het om seks tussen twee vrouwen gaat is dit deel kleiner (7%).

29% van de bevolking vindt het aanstootgevend als een mannenkoppel elkaar zoent, terwijl dit bij een man-vrouwkoppel 11% is.

Ongeveer 12% vindt dat gelijke rechten voor hetero's en homo's niet zouden moeten gelden voor adoptie. Tot slot vindt bijna 9% het onaanvaardbaar als het eigen kind zou gaan samenwonen met iemand van hetzelfde geslacht.

Ten aanzien van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen en biseksuele personen is 71% van de Nederlanders positief, 22% is neutraal en 7% is negatief.

Hoewel de situatie is verbeterd t.o.v. van 2018, blijft onder specifieke groepen de acceptatie achter. Dit geldt onder meer voor jongeren, 70-plussers en mensen met een (streng) religieuze achtergrond. Zichtbaar homo- of biseksueel zijn in de openbare ruimte kan soms een probleem zijn.

Uit de EU LGBTI-survey 2012-2019 komt naar voren dat de discriminatie en intolerantie in de EU is toegenomen t.o.v. 2012. Voor lesbiennes en homo's is dat 10%, voor transgenders 40%

Uit deze survey blijkt ook dat het gevoel van discriminatie en intolerantie en bedreiging in Nederland met 20% is toegenomen. Daar staat tegenover dat de openheid over geaardheid in heel EU is toegenomen met 44%

Het aantal asielzoekers en statushouders uit landen waar anti-homo wetten bestaan neemt toe. Homoseksualiteit wordt door hen afgewezen en niet getolereerd.

In een aantal Oost-Europese EU landen en Rusland is de tolerantie door middel van wetgeving verslechterd. (Onder het mom van bescherming van het gezin en de samenleving.)

Situatie van verschillende regenboog- groepen in Nederland

o.m. Kuiper en Movisie

Korte historie

Vanaf 1983 is gaandeweg betere wetgeving tot stand gekomen. Voor transgenders is dat vanaf 1985 en later.

Saillant was de steun van enkele politieke partijen aan de Nederlandse vertaling 2019 van de Nashville-verklaring in 2019. De inhoud werd helaas als niet-veroordeelbaar beschouwd. Het toont de verdeeldheid tussen de kerkgenootschappen in Nederland aan.

De originele Nashville-verklaring is in 2017 opgesteld door conservatieve evangelisten in de Verenigde Staten. In de Nederlandse vertaling wordt onder meer gezegd dat: 'God het huwelijk heeft bedoeld als een levenslange verbondsrelatie tussen een man en een vrouw'. Homoseksualiteit wordt daarom sterk afgekeurd en het is ook niet iets waar christenen onderling van mening over mogen verschillen. Verder staat er de facto in dat homoseksuelen en transgenders van hun geaardheid kunnen 'genezen'.

Transgenders

- 13% van de bevolking is tegen operaties en hormoonbehandelingen voor transgender personen, ook als zij hier goed over nadenken.
- 14% van de bevolking gaat liever niet om met mensen die niet duidelijk man of vrouw zijn.
- 20% vindt dat er iets mis is met mensen die niet duidelijk man of vrouw zijn.
- Meer dan een kwart van de volwassenen weet niet zeker of zij de vriendschap in stand willen houden als blijkt dat hun beste vriend(in) transgender is en zijn / haar lichaam wil aanpassen aan het gewenste geslacht.
- 71% van deze professionals die vermoeden dat een jongere transgender is, maakt dit niet bespreekbaar. De belangrijkste redenen hiervoor zijn: 'Ik wil de jongere niet in verlegenheid brengen' en 'Ik ben bang dat ik het verkeerd heb' en 'Ik wil het onderwerp niet bijzonder of anders maken'. Iets minder dan acht op de tien professionals verwijst transgender jongeren zelden of nooit door, ook niet wanneer zij dit in het belang van de jongere achten.

- Iets meer dan de helft (52%) van de Nederlandse transgender respondenten aan de EU LGBT-Survey II tussen de 15 en 17 jaar geeft aan nooit of zelden open te zijn over hun gender-identiteit.

Regenboog-jongeren

- Uit de EU LGBT Survey II komt naar voren dat van de Nederlandse respondenten tussen 18 en 24 jaar ruim twee op de vijf (41%) hun LHBT-zijn verbergt op school. Voor de groep tussen 15 en 17 jaar oud zegt 16% hetzelfde te doen. (*EU Fundamental Rights Agency, 2020*)
- Bijna een op de vier jongens en een op de vijf meisjes vertelt aan niemand dat zij (ook) op mensen van de eigen sekse vallen. (*Kuyper, 2015b*)
- 60% van de professionals die vermoeden dat jongeren lesbisch, homo- of biseksueel zijn, maakt dit niet bespreekbaar. De meest genoemde reden om seksuele oriëntatie niet te bespreken is: 'Ik vind het niet nodig als het geen probleem is.' (*Emmen, et al., 2015*)

Regenboog-bi-volwassenen

- Bij volwassenen is 50% van de biseksuele mannen en 14% van de bi-vrouwen naar niemand open, tegenover 3% van de homoseksuele mannen en 2% van de biseksuele vrouwen (Van Lisdonk & Kooiman 2012).
- Nederlandse biseksuele mannen en vrouwen zijn in vergelijking met homoseksuele mannen en lesbische vrouwen thuis en naar familie ongeveer 3x zo vaak niet open, uit angst om vanwege hun seksuele oriëntatie te worden aangevallen, bedreigd of lastiggevallen. Op school zijn bi-mensen om die reden ongeveer 2x minder open dan lesbische en homoseksuele mensen. Op het werk zijn biseksuele mannen bijna 3x minder open dan homoseksuele mannen. (*European Union Agency for Fundamental Rights 2020*)

Regenboog-gehandicapten

- Uit een verkennende studie onder homoseksuelen met een verstandelijke beperking blijkt dat acht van de 21 geïnterviewden ontevreden zijn over de steun die zij krijgen van professionals. Zij zijn vaak wel tevreden met de steun die zij krijgen van professionals die zelf lesbisch, homo of bi zijn. (*Stoffelen, et al. 2014*)
- De handicap en de geaardheid leiden samen tot extra problemen zoals eenzaamheid en isolatie.

Regenboog-senioren

Naast de kenmerken die bij de beschrijving van de werkconferentie zijn genoemd, is het interessant om kennis te nemen van de persoonlijke ervaringen van LHB-ouderen en T(transgender)-ouderen.

Eveline van de Putte heeft dat mooi weergegeven in haar boeken *Stormachtig Stil* (2013) en *Nieuwe Namen* (2018) aan de hand van interviews met LHBT-ouderen.

De meeste van de ouderen in haar boek over LHB-ouderen zijn opgegroeid voor 1973, in een vijandige/ afwijzende omgeving. Weinig begrip, 'je mocht niet jezelf zijn', veel schaamte, verdriet en liever aanpassen dan bekennen. (in de kast) Vanwege geheimzinnigheid en ontkenning werd het 'vreemde gevoel van anders zijn', niet herkend als homo of lesbisch zijn. Waar moest je heen om er over te praten?

Als je er toch achter kwam werd het niet verteld aan je ouders om ze te sparen. Degenen die het wel deden, ervoeren meestal onbegrip. Van 'liever niet over praten' tot afwijzing.

Men heeft er vaak een lage zelfdunk aan overgehouden.

Vaak was er de gedachte aan zelfmoord en werden zelfs pogingen daartoe ondernomen.

Alleen blijven of trouwen met het andere geslacht was de norm. Tijdens de huwelijksperiode ontstond veel verwarring, verdriet en onzekerheid. Men kwam wel in contact met soortgenoten / geestverwanten, maar dat moest onder de radar blijven.

De religie speelde daarin een grote rol. De dominee, priester of imam waren zelden een goede gesprekspartner. Eerder een hel!

De psychische begeleiding was nog niet goed ontwikkeld, met name voor transgenders.

Verder waren er nauwelijks instanties die hulp boden.

Gaandeweg kwam het COC meer in beeld die bijeenkomsten organiseerden, met name in de randstad.

Bij gehuwden en alleenstaanden ontstond een moeizame zoektocht naar bevrijding die gepaard ging met veel teleurstellingen en verdriet. Vaak was studententijd of zelfstandigheid een eerste stap naar bevrijding.

Bij gehuwden kwam de twijfel om wel of niet weg te gaan, hoe moet het met de zorg voor kinderen...of pas uit de kast komen als de kinderen uit huis zijn of de partner is overleden.

Hoewel er, qua acceptatie, in Nederland veel is verbeterd, voelt men nog steeds

afwijzing in eigen kring en door bevolkingsgroepen met een streng religieus karakter en asielzoekers en statushouders uit landen waar anti-homo wetten bestaan en door groepsdruk homoseksualiteit wordt afgewezen of niet getolereerd wordt.

In het boek met interviews met transgender-ouderen komen specifieke kenmerken naar voren:

Het gevoel dat al op jeugdige leeftijd aanwezig is kan, net als bij LHB-ouderen, niet worden gedeeld.

Ze leven lang met een geheim. Transities vinden vaak pas plaats vanaf de middelbare leeftijd, soms tot boven de 70 jaar, als men eindelijk bereid is voor hun keuze uit te komen.

De gevolgen daarvan zijn heftig. Pesterijen in de werkomgeving en vaak harde breuken met de kerk, vrienden, familie, partners en kinderen. De prijs voor de vrijheid is bij transgenders erg hoog. Veranderen van werkomgeving tijdens of na de transitie komt veel voor.

Hoewel zij er weinig met hun omgeving over praten, zeggen alle transgenders in het boek dat het de prijs waard is. Ze zijn immers eindelijk zichzelf.

Enkele quotes en uitingen van respectloosheid, onverschilligheid en stigmatisering

‘Ik heb niets tegen die homo’s, maar ze moeten het niet door mijn strot duwen’.

‘Ik vind dat LHBTIQ+ maar gedoe. Homo’s Lesbo’s, bi en transgenders kan nog net, dat is al ingewikkeld genoeg’.

‘Regenboogvlag is toch voor iedereen, waarom dan al die extra strepen en een cirkel?’.

Verbranden en vernielen van regenboogvlaggen komt regelmatig voor.

Veronica Inside:

Respectloze en stigmatiserende uitingen door met name René van der Gijp:

Hij doet een jurk aan als reactie op het uit de kast komen van een Belgische transgender presentator en steekt er de draak mee.

Uitspraak: ‘Als je homo bent, dan ben je op je 14e wel klaar met voetbal. Dan ga je gewoon in een kapperszaak werken’.

Enz.

© Werkgroep **Anders nog iets?**

September 2023

anders nog iets?
zonder inclusie
geen diversiteit

